

บทที่ 1

บทนำ



ความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับมนุษย์ชาติ ประโยชน์ทางตรงได้แก่ ผลิตผลทั้ง 4 ส่วน ประโยชน์ทางอ้อมเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ช่วยป้องกันอุทกภัย สมพายุ ก่อให้เกิดอากาศที่บริสุทธิ์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคุณประโยชน์ที่มีค่าของมนุษย์ นอกจากนี้ประโยชน์อันสำคัญยิ่งใหญ่อีกคือ ป่าไม้เป็นส่วนที่ทำให้เกิดต้นน้ำ ลำธาร ซึ่งมีความสำคัญสำหรับประเทศเกษตรกรรม โดยเฉพาะประเทศไทย

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา จำนวนประชากรของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นในอัตราสูงถึงร้อยละ 3.2<sup>1</sup> ต่อปี ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นเรื่อย พื้นที่ป่าไม้ได้ถูกบุกรุกแผ้วถางลงอย่างหนัก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ด้วยสาเหตุเพื่อยึดครองพื้นที่ป่า โดยมีขอบตามกฎหมาย รวมทั้งการลักลอบทำลายป่าเพื่อหวังประโยชน์จากไม้มีค่า ด้วยเหตุนี้เองทางการจึงได้เข้าทำการควบคุมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ทั้งเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และเพื่อป้องกันการใช้ไม้อย่างฟุ่มเฟือยในระยะต่อมา อันที่จริงการอนุรักษ์ป่าไม้ได้เริ่มมานานแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2372 และในปี พ.ศ. 2439 ก็ได้มีการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้น เพื่อมารับผิดชอบงานด้านป่าไม้ของชาติจนถึงปัจจุบันนี้<sup>2</sup> แม้ว่าจะมีหน่วยงาน

<sup>1</sup> ถนอม ถาวรานุสรณ์, "โครงการเร่งรัดปลูกป่า", ข่าวพาดิพย์กระทรงพาดิพย์ ครบรอบปีที่ 59, พระนคร: โรงพิมพ์ข่าวพาดิพย์, พ.ศ. 2522 หน้า 70.

<sup>2</sup> กรมป่าไม้, "ประวัติกรมสถาปนากกรมป่าไม้ครบรอบ 80 ปี, กรุงเทพฯ: วารุณีการพิมพ์ หน้า 5 - 6.

ที่เข้ามารับผิดชอบโดยตรงทางด้านป่าไม้ก็ตาม ปริมาณพื้นที่ของป่าไม้ก็ยังลดลงอยู่เรื่อย ๆ จากการสำรวจ ปริมาณพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 ปรากฏว่ามีพื้นที่ป่าอยู่ประมาณ 182 ล้านไร่ หรือร้อยละ 57 ของพื้นที่ทั่วประเทศ จากการสำรวจประเมินพื้นที่ป่าไม้ด้วยภาพถ่ายดาวเทียม เมื่อปี พ.ศ. 2517 ปรากฏว่าพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ประมาณ 119 ล้านไร่ หรืออัตราการร้อยละ 37 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น<sup>1</sup> และการสำรวจจากภาพถ่ายดาวเทียมเมื่อปี พ.ศ. 2520 ปรากฏว่าประเทศมีสภาพป่าไม้เหลืออยู่ร้อยละ 38.6 ของพื้นที่ประเทศ ในจำนวนนี้เป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์มีความหนาแน่นของหมู่ไม้มาก และมีไม้สามารถนำออกได้ตามหลักวิชาการอยู่เพียง 83,365,625 ไร่ (131,785 ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ 25.35 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น<sup>2</sup> จากการที่สำรวจเนื้อที่ป่าข้างต้นจะเห็นได้ว่าในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2504 ถึง พ.ศ. 2517 ช่วงระยะเวลา 13 ปี ป่าไม้ถูกทำลายถึง 63 ล้านไร่ ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2520 ช่วงระยะเวลา 3 ปี ป่าไม้ถูกทำลายลงประมาณ 25,634,375 ไร่ เมื่อเทียบส่วนแล้วจะเห็นว่าปริมาณป่าไม้ที่ถูกทำลายนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นผลทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากป่านั้นมีปริมาณที่ลดลงทุกปี เมื่อประมาณ 10 ปีเศษมานี้เอง ประเทศไทยได้รับยกย่องว่าเป็นประเทศซึ่งอุดมไปด้วยป่าไม้มีค่า และเคยส่งผลิตผลจากป่าไม้ไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ผลิตผลจากป่าไม้มีให้รายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอันดับ 2 รองลงจากสินค้าข้าว แต่ในปัจจุบันรายได้จากสิ่งเหล่านี้ได้ตกอันดับลงมาเป็นที่ 8 และที่ 10 และกำลังตกอันดับลงไป

## ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup> สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2519, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524), กรุงเทพฯ: เรืองแสงการพิมพ์.

<sup>2</sup> ถนอม ถาวรานุสรณ์, "โครงการเร่งรัดปลูกป่า" ข่าวพาณิชยภัทรวงพาณิชย์ ครบรอบปีที่ 5, พระนคร: โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย, 2522 หน้า 70.

เรื่อย ๆ<sup>1</sup> เพราะว่าเนื้อที่ป่าไม้ได้ถูกทำลายลงมากมายนับตั้งกล่าวแล้วข้างต้น

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้และภัยอันตรายที่จะพึงมีตามมาอันเนื่องจากการทำลายป่า จึงมีนโยบายในการที่จะสงวนและเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ โดยการวางมาตรการเร่งรัดการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ไว้ 4 ประการ คือ การป้องกัน การปราบปราม การประชาสัมพันธ์ และการปลูกป่า โดยเฉพาะประการสุดท้าย การปลูกป่าเป็นมาตรการที่จะต้องดำเนินการโดยด่วน เพื่อให้มีป่าไม้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ระบบเศรษฐกิจและสภาวะแวดล้อมต่อไป จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) ได้มีการระบุไว้ว่าจะต้องสงวนป่าให้ได้ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ<sup>2</sup> แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนดังกล่าว ไม่อาจแก้ไขการบุกรุกทำลายป่าได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีอุปสรรคมากมายหลายประการ รวมทั้งการร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีน้อย จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) มีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศให้ได้ถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด<sup>3</sup> เป็นการขจัดปัญหาการขาดแคลนไม้ของประเทศไทยในอนาคต ทั้งด้านการใช้ไม้เพื่อการค้าและไม้ใช้สอยในครัวเรือน เป็นการลดดุลย์การค้าจากการนำเข้าไม้เข้าประเทศให้น้อยลง ซึ่งนอกจากประโยชน์ดังกล่าวแล้วยังจะทำให้ประเทศไทยมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ สามารถป้องกันการพังทลายของดิน บรรเทาความรุนแรงของอุทกภัยความผันแปรของดินฟ้าอากาศ ตลอดจนทำให้ราษฎรใน

<sup>1</sup> อำนวย คอวนิช, "งานปลูกสร้างสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้" ธรรมชาติ เจ้าเอ๋ย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภูมิสมุหกรรมแห่งประเทศไทยจำกัด, หน้า 363.

<sup>2</sup> อาษา พรหมบุบผา, นโยบายป่าไม้, คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2515 หน้า 165.

<sup>3</sup> ทัศนอม ถาวรานุสรณ์, "โครงการเร่งรัดปลูกป่า", ข่าวพาณิชยการ วังพาณิชย ครบรอบปีที่ 59, พระนคร: โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย, พ.ศ. 2522 หน้า 70.

ท้องถิ่นมีงานทำ เป็นการกระจายรายได้ออกไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันเป็นการแก้ปัญหาการบุกรุกแผ้วถางป่า

จากวัตถุประสงค์หรือหลักการเร่งรัดปลูกป่าดังกล่าวข้างต้น กรมป่าไม้จึงได้กำหนดเป้าหมายหลักของการปลูกป่าไว้ว่า จะทำการปลูกป่าให้ได้ปีละ 1,000,000 ไร่ โดยใช้เวลาปลูกติดต่อกัน 5 ปี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นไป เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2527 จะมีพื้นที่ป่าไม้ เพิ่มขึ้นตามโครงการ จำนวน 5,000,000 ไร่ นับว่าเป็นโครงการปลูกป่าของรัฐบาลที่หนักหน่วงมาก ซึ่งแต่เดิมนั้นมีการปลูกป่าทดแทนไม่มากนัก จะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2519 ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 4 กรมป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ในการปลูกป่าก็ปลูกได้เพียง 68,600 ไร่ และเมื่อรวมกับหน่วยงานอื่น ๆ อีก เช่น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ บริษัททำไม้ สหวิทย์และเอกชน ซึ่งปลูกไม่มากนัก จึงทำให้มีพื้นที่ปลูกป่าไปแล้วในปี พ.ศ. 2519 ไม่เกิน 1 แสนไร่<sup>1</sup> แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการปลูกป่าไว้ว่า จะทำการปลูกป่าให้ได้ปีละ 1,000,000 ไร่ โดยใช้เวลาปลูกติดต่อกัน 5 ปี ซึ่งรวมทั้งภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ปรากฏแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้เพราะในการปลูกป่าจะต้องใช้งบประมาณมากประกอบกับไม้เป็นที่สนใจของเอกชนเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ทางราชการคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็เคยได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการอนุญาตให้เอกชน บริษัท และห้างหุ้นส่วน มีสิทธิของปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่ซึ่งเสื่อมสภาพแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการลงทุนของเอกชนนั้นมักคำนึงถึงผลตอบแทนและระยะเวลาที่จะได้รับผลตอบแทนและระยะเวลาที่จะได้รับผลตอบแทนเป็นสำคัญ ประกอบกับข้อห้ามตามกฎหมายบางประการ เช่น เกี่ยวกับการตัดไม้หวงห้าม เป็นต้น ดังนั้น การขาดแคลนไม้ใช้สอยในประเทศในปัจจุบัน ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในครัวเรือน แม้ในกิจการก่อสร้างก็ตาม จึงนับวันจะมากขึ้น และราคาไม้ก็ย่อมจะแพงขึ้นเรื่อย ๆ ฉะนั้น การที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าที่มีอยู่น้อยให้มากขึ้นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

<sup>1</sup> กรมป่าไม้, "ที่ระลึกวันสถาปนากรมป่าไม้ครบรอบ 80 ปี" กรุงเทพฯ: วรวิดิการพิมพ์, พ.ศ. 2519 หน้า 5 - 6.

ฉบับที่ 4 นั้น นอกจากทางราชการแล้ว เอกชนควรจะมีส่วนช่วยในการตอบสนองนโยบายนี้ด้วย และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่งก็คือ ไม้ที่จะปลูกทดแทนความต้องการในระยะสั้นนั้นควรเป็น ไม้ที่โตเร็ว ผลตอบแทนสูงพอสมควร อีกทั้งให้ผลประโยชน์อีกหลายอย่าง เช่น ไข่เป็นไม้เลื้อยเอี่ยม ไม้ค้ำยัน ไม้ก่อสร้าง และไม้เล้าโป๊ะ เป็นต้น ซึ่งความต้องการใช้ไม้ประเภทนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทุกขณะ สันประติพัทธ์ (Gasuarina Junghuhniana) เป็นต้นไม้ที่เนื้อไม้มีคุณภาพสูง ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ดีในสภาพของดินแทบทุก ๆ ภาคของประเทศไทย หรือดินที่ไม่สามารถจะประกอบ อาชีพเกษตรกรรมด้านอื่น ๆ ได้ ประโยชน์ที่สำคัญก็คือ สามารถสนองความต้องการใช้ได้ดังกล่าว มาแล้วอย่างต้นโตเป็นอย่างดี ทั้งเป็นไม้ที่โตเร็ว ระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทนนั้นสั้น เพียง 5 ปี ฉะนั้นในการศึกษาวิเคราะห์ประเมินค่าโครงการการลงทุนของไม้ประเภทนี้ ก็จะเป็นแรง กระตุ้นและเป็นประโยชน์ในการช่วยตัดสินใจของ เอกชนและรัฐบาลในการส่งเสริมและการ ปลูกสร้างสวนป่าเพื่อที่จะได้นำประโยชน์ไป เป็นข้อมูลในการลงทุนของผู้ลงทุนของประเทศชาติด้วย นอกจากนี้ยังเป็นผลต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่จะกระตุ้นให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย

#### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินค่าโครงการการลงทุนในอุตสาหกรรมปลูกสันประติพัทธ์ นี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาและพิจารณาถึงอุตสาหกรรมปลูกสันประติพัทธ์ โดยเน้นหนักไปในแนวทาง ทางด้านการลงทุน ทำให้ทราบถึง โครงสร้างทางด้านการลงทุนว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง
2. เพื่อศึกษาถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ แนวทางการจำหน่าย แนวโน้มในการ อนาคต
3. เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมนี้



### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่กำลังจะตัดสินใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ กล่าวคือ

1. ทำให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะและโครงสร้างของอุตสาหกรรมปลุกเส้นประดิษฐ์ในประเทศไทย อันจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่อุตสาหกรรมนี้กำลังประสบอยู่ในประเทศไทย อันจะทำให้ทราบถึงแนวทางและอุปสรรคที่อุตสาหกรรมนี้กำลังประสบอยู่ในประเทศไทย
2. เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการลงทุนทางด้านการผลิตการตลาด ซึ่งจะทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ แก่รัฐบาลและผู้ประกอบการลงทุนให้ทราบแนวทางในการป้องกันแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. เพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้กำลังสนใจในการลงทุนหรือจะตัดสินใจในการลงทุน

### ขอบเขต (scope) ของการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป้าหมายสำคัญคือ จะมุ่งศึกษาถึงต้นทุนและรายได้ ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์หาผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ ศึกษาถึงเรื่องราวทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นมาและภาวะตลาดของไม้เส้นประดิษฐ์ และศึกษาถึงสภาพการปลูกสร้าง ส่วนเส้นประดิษฐ์ทั้งในลักษณะที่เป็นตอนน้ำท่วมไม่ถึงกับที่ลุ่มน้ำท่วมถึงตั้งแต่แรก คือ การเตรียมการปลูก จนกระทั่งการตัดฟันเพื่อการจำหน่าย

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ จะทำการศึกษาระยะตัวอย่างในภาคเอกชนโดยระยะเวลาการปลูกประมาณ 5 ปีเป็นสำคัญ เนื่องจากกำหนดเป้าหมายของสวนป่าไว้ว่า ต้องการผลิตไม้เพื่อการค้าและเพื่อทำเป็นเสากลม ซึ่งอาจจะใช้เป็นไม้เสา เข็มหรือไม้ค้ำยันในการก่อสร้างก็ได้ เพราะไม้ประเภทนี้จะเป็นไม้ชนิดที่จะต้องการต่อไปในอนาคต แต่ไม้เหล่านี้สามารถไปใช้ประโยชน์ในการทำเป็นไม้เสากลมได้ทันต้องใช้เวลา 5 ปี และจะศึกษารายละเอียด และข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมจนถึง พ.ศ. 2521 เท่านั้น

## วิธีการศึกษาและค้นคว้า

วิธีการศึกษาวิจัยจะเป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารกับการสัมภาษณ์  
ขอรายละเอียดจากผู้ประกอบกิจการและการตรวจหาข้อมูลจากของจริงด้วย

### ชนิดของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ประมวล  
ข้อคิดเห็นจากบุคคลต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้จัดการบริษัทในอุตสาหกรรมปลุก  
เล่นประติพัทธ์ เกษตรกรผู้ทำการปลุกเล่นประติพัทธ์ ผู้ที่สนใจจะลงทุนในอุตสาหกรรมนี้  
เจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และจากการตรวจหาข้อมูลโดยผู้ตัวอย่างจากของจริง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร  
รายงาน หนังสือ ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ ตลอดจนทำการเก็บ  
ข้อมูลจากสถานที่ราชการและบริษัทต่าง ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตร  
และสหกรณ์ และกรมป่าไม้ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย